

עיר התורה שקרובה אליך

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ם העולמית

הרבנות הראשית לישראל

לשכת הרבנות הראשית אלעד. ראש העין. הרצליה

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

אור

פרשת נשא

המלך

עיקר חכמתו של האדם תלוי בחג השבועות:

במדבר פרק ג (יז) וַיְהִי אֵלֶּה בְּנֵי לִוִּי בְּשִׁמְתָם גִּרְשׁוֹן וַיִּקְהַת וּמֵרָרִי: במדבר פרק ד (א) וַיְדַבֵּר יִקְנָק אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אֶהֱרֹן לֵאמֹר: (ב) נָשָׂא אֶת רֹאשׁ בְּנֵי קָהַת מִתּוֹךְ בְּנֵי לִוִּי לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם: (כא) וַיְדַבֵּר יִקְנָק אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: (כב) נָשָׂא אֶת רֹאשׁ בְּנֵי גִרְשׁוֹן גַּם הֵם לְבֵית אֲבֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם: (כט) בְּנֵי מֵרָרִי לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם תִּפְקֹד אֹתָם:

שאלות:

א) והקשה הרב כלי יקר למה מנה ראש בני קהת קודם לבני גרשון מן הדין גרשון הוא הבכור והגדול כמבואר בפסוק במדבר פ"ג פסוק יז, וא"כ היה לו למנותו קודם?

תיקן עזרא לקרא התוכחות לפני עצרת:

ועוד נוסף ונקדים מבואר במסכת מגילה דף לא ע"ב תניא, רבי שמעון בן אלעזר אומר עזרא תיקן להן לישראל שיהו קורין קללות שבתורת כהנים קודם עצרת, ושבמשנה תורה קודם ראש השנה. מאי טעמא? אמר אביו ואיתימא ריש לקיש כדי שתכלה השנה וקללותיה. בשלמא שבמשנה תורה איכא כדי שתכלה שנה וקללותיה, אלא שבתורת כהנים, אטו עצרת ראש השנה היא? אין, עצרת נמי ראש השנה היא, דתנן ובעצרת על פירות האילן. וכן פסק הרמב"ם הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק יג הלכה ב עזרא תיקן להם לישראל שיהו קורין קללות שבספר ויקרא קודם עצרת ושבמשנה תורה קודם ראש השנה, וכו'. וכן פסק בשולחן ערוך אורח חיים הלכות ראש חודש סימן תכה סעיף ד לעולם קורין וכו' ולעולם קורין פרשת במדבר סיני קודם עצרת, וכו' אתם נצבים קודם ר"ה.

מדוע תיקנו לפני עצרת ולא סוכות ופסח:

ב) ויש לשאול הרי תנן משנה מסכת ראש השנה פרק א משנה ב: בארבעה פרקים העולם נידון, בפסח על התבואה, בעצרת על פירות האילן, בראש השנה כל באי העולם עוברים לפניו כבני מרון וכו', ובחג נידונין על המים: וכיון שיש ארבעה פרקים שהעולם

נידון מדוע תיקנו את קריאת התוכחות דוקא לפני

ר"ה ועצרת שהוא יום הדין לאילן?

ג) זאת ועוד הרי אין ספק שיום הדין של המים שהוא סוכות הרבה יותר חשוב לקיום הבריאה? ואת"ל כיון שכבר קראו לפני ר"ה וסוכות סמוך כחדא מספיק לשניהם, הרי עכ"פ בפסח נידונים על התבואה והיא יותר נחוצה לקיום האדם מאשר פירות האילן?

מהן סדרי עדיפות בחיי האדם:

והנראה כי התורה מלמדת אותנו על חוסר סדרי עדיפויות בהתנהלות חיי האדם, שהאדם מהשורה נותן חשיבות ועדיפות ראשונה לדאגת צרכי גופו מזונו ומלבושו וצרכיו הגופניים ועל כך הוא מוכן למסור עצמו בכדי להשיגם ואילו על תורתו זה נמצא בסדרי עדיפות משנית לפי הזמן שמזדמן לאדם ובכך טועה הוא בחייו, אולם התורה מלמדת אותנו על גדולת התורה ומעלתה אשר היא עולה על הכל בחשיבותה ואף היא בראש כל הכתרים ובלעדי התורה חייו אינן חיים כי כבר אמרו חז"ל במסכת נדרים דף מא ע"א אמר אביו, נקמינן אין עני אלא בדעה. במערבא אמרי דדא ביה כולא ביה, דלא דא ביה מה ביה? דא קני מה חסר? דא לא קני מה קני? וכן הוא בקהלת רבה (וילנא) פרשה ז מתלא אמר דעת חסרת מה קנית, דעת קנית מה חסרת, ללמדנו שבלי תורה אין בו דעת ואין לו כלום, וכבר כתב הר"ם ג בספר האמונות והדעות מאמר ג ועוד כי אומתנו איננה אומה כי אם בתורתיה, כי בלעדי התורה אין הבדל בין עם ישראל ליתר האומות, וכיון שכך חז"ל מלמדין אותנו על מעלת וחשיבות חג

עיר התורה שקרובה אליך

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ם העולמית

הרבנות הראשית לישראל

לשכת הרבנות הראשית אלעד. ראש העין. הרצליה

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

נקנית בארבעים ושמונה דברים וכו'. **הראת** לדעת כי מפאת גדולת התורה צריך מ"ח קנינים לזכות לתורה לעומת הכהונה והמלכות.

שבועות הוא יום הדין להשגת חכמתו לכל השנה: אחר הדברים האלה על גדולת התורה נבאר מעלת חג השבועות וביאור דברי חז"ל, ונראה שחז"ל שאמרו שגם חג שבועות יום הדין של האילן ופירותיו דיברו ברמז וכונתם שהאילן מרמז על האדם כדכתיב כי האדם עץ השדה ואינו רק מפני פירות האילן אלא מפני האדם עצמו. אלא שא"כ יש לשאול וכי האדם נידון פעמיים בשנה? **והתשובה** לכך שבר"ה האדם נידון על קיום חיי הגוף שלו יחיה או ימות וכדומא, אולם בעצרת נידון האדם על הרוחניות שלו האם יזכה לתורה או לא יזכה.

בלי תורה נחשב כמיתה:

ומבואר במסכת מכות דף י ע"א תנא תלמיד שגלה מגליו רבו עמו, שנאמר: וחי, עביד ליה מידי דתהוי ליה חיותא. **וכתב הרמב"ם הלכות רוצח ושמירת הנפש פרק ז הלכה א** תלמיד שגלה לערי מקלט מגליו רבו עמו, שנאמר [דברים י"ט ה', דברים ד' מ"ב] וחי, עשה לו כדי שיחיה, וחי בעלי חכמה ומבקשיה בלא תלמוד כמיתה חשובין, וכו'.

גדול המחטיא יותר מההורגו:

הראת לדעת כי גזר דין על חכמת האדם אינם שאלה של מותרות אלא של חיים ומות ממש, ואדרבה חז"ל לימדונו במדרש במדבר רבה (וילנא) פרשת פינחס פרשה כא ד צרור את המדינים למה כי צוררים הם לכם מיכן אמרו חכמים בא להרגך השכם להרגו ר"ש אומר מנין שהמחטיא את האדם יותר מן ההורגו שההורג הורג בעולם הזה ויש לו חלק לעוה"ב והמחטיא הורגו בעולם הזה ובעולם הבא וכו' עכ"ל. ולכן הוא יום הדין הגדול והנורא לכל לומדי התורה.

דברי האריז"ל:

וכפרט לפי המבואר באריז"ל **בשער הכונות בדרוש ראשון לשבועות** שכל השגת האדם בתורתו תלויה בלילה הזה של ליל שבועות, ולכן יש לו מעלה יותר מסוכות שהוא יום הדין למים או מפסח שהוא יום

השבועות שכל תורתו וחכמתו של האדם תלויה בו. **תירוץ הכלי יקר מפני גדולת התורה:** **ובתחילה נבאר** את הפסוקים בתורה וכתב הכלי יקר לתרץ כיון שהקב"ה רצה להנחיל לישראל את גדולת התורה לכן בחר בקהת הקמץ לשאת את הארון וימנו אותו קודם בכדי שיבינו שכבוד התורה קודם לכל, ואילו נתן משא הארון לגרשון לא היה אפשר ללמוד על גדולת התורה כיון שהיו חושבים שקיבל את משא הארון מפני בכורתו ולא מפני גדולת התורה. ולענ"ד אפשר להוסיף כיון שמקחת יצא משה שקיבל התורה ומסרה לישראל לכן זכה קהת להיות הראשון מכוח התורה.

רמז לדבר משום כבוד וגדולת התורה:

ובספר אוצר אפרים כתב עפ"י האמור שמעתי רמז נחמד מפה קדוש הגאון החסיד חכם אברהם הררי רפול ז"ל זקן רבני ארם צובא שרמז זאת בדברי הגמרא בב"מ דף כב ע"ב הלכתא כוותיה דאביי ביע"ל קג"ם, כלומר הלכה בש"ס כמו אביי בהלכות שסימנם כך עיי"ש ברש"י, והוא אמר כי יע"ל ראשי תיבות ה' עיזו לעמו יתן, קג"ם ראשי תיבות ק'הת ג'רשון מ'ררי, היינו כיוון שאין עוז אלא תורה, לכן קג"ם קהת קודם לגרשון לפי שהיה נושא את הארון שבו נמצאת התורה ע"כ.

כן מצינו ביעקב שבירך את אפרים לפני מנשה

הבכור:

ויש להוסיף שהוא על דרך מעשה יעקב כאשר הביא יוסף את אפרים ומנשה והיה ויכוח מדוע יעקב שיכל ידיו בכרכתו, וביאר יעקב אבינו שאמנם ידעתי ובכוונה שיכלתי את ידי כי אפרים העמל בתורה קודם למנשה הבכור שעסוק במלכות כי כתר תורה קודם וגדול מהכל, ואמר (ב) וַיְבָרֶכֶם בַּיּוֹם הַהוּא לְאִמּוֹרְךָ יִבְרַךְ יִשְׂרָאֵל לְאִמּוֹר יִשְׁמַךְ אֱלֹהִים כְּאֶפְרַיִם וְכַמְנַשֶּׁה וַיִּשֶׁם אֶת־אֶפְרַיִם לְפָנָי מִנַּשֶּׁה:

דברי התנא בפרקי אבות על גדולת התורה:

וכמבואר במסכת אבות פרק ו משנה ה: גדולה תורה יותר מן הכהונה ומן המלכות שהמלכות נקנית בשלושים מעלות והכהונה בעשרים וארבע והתורה

עיר התורה שקרובה אליך

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ם העולמית

הרבנות הראשית לישראל

לשכת הרבנות הראשית אלעד. ראש העין. הרצליה

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

מלצר זצ"ל אשר שמע בשם הנצי"ב שהוא יום הדין להשגת חוכמתו של האדם באותה שנה.

מדוע צריך להיות ניעור כל הלילה:

ובזה מובן את חשיבות לימוד הלילה הזאת יותר מכל הלילות בהיות והלילה הזה הוא יום הדין לקבלת והשגת חכמת התורה וכיצד יכול לישון הרי גורל חיו תלוי בו וכמ"ש לעיל בשם האריז"ל, וכמ"ש הרמב"ם שבלי תורה חיו אינם חיים, וככל שנעמיק בגדולת עמל התורה כך נשכיל להבין את חשיבות הלילה הגדול הזה, והדבר דומה לליל הושע"ר שבו נחתם גור דינו של האדם הגופני ולכן צריך להיות ניעור, שכיצד ישן ואינו מראה את יראתו מהדין ויושן הרי זה יעורר קטרוג ח"ו עליו. וק"ו מאדם שיש לו איזה משפט שעלולים להפילו אין ספק שאינו יכול להירדם מהמתח מה יהיה איתו וחושב ומתכנן מה יאמר ומה יעשה, ואם כך על דבר שאינו אלא זמני או כספי וחולף ק"ו על חיו וחכמתו.

המהרש"א:

ובכדי להראות גודל עמל התורה אצל גדולי הדורות נביא להלן כמה דוגמאות, מסופר על המהרש"א שהיה מגדל שיער בשביל שיוכל לקשור אותו לתיקרה בעת לימודו שלא ירדם.

מסירות נפש ללימוד התורה של המהרש"ם:

וכן כתב הרב שוודרון זצ"ל בספר דרכי שלום על סבו המהרש"ם כיצד היה לומד בלילות בימי עלומיו בעת לימודו בלילות הארוכים חשש לבל ירדם וישן אחרי אשר נדדו שינה מעל עיניו כמה לילות המציא לעצמו תחבולה יפה נעץ מסמר בתקרת הבית אשר למד שם וקשר חבל ראש האחד במסמר וראש השני קשר בחזקה בשיער פיאותיו וכאשר השינה התחילה לענות אותו ונרדם מעט ונענע בראשו אז נתק החבל את שערותיו והיה מתעורר וכך נהג במשך שנותיו עד שהתרגל להיות ער בלילות עד זקנתו.

מסירותו של הרה"ג דוד חזן רבה של מונגדור:

כמו כן מסופר בקונטרס בית צדיקים יעמוד על הרה"ג רבי דוד חזן זצ"ל רבה של מונגדור במרוקן בין שנת ת"ק לת"ר התמדתו ויגיעתו בלימוד התורה

הדין לתבואה שאמנם הם יותר חיוניים לקיום הגוף אך בסופו של דבר הם ענייני הגוף, ואילו בעצרת הוא עניין של הנשמה, ולכן תיקנו לקרא את התוכחות בפרשת בחוקתי לפני עצרת בכדי לעורר את האדם להתפלל ולנצל את היום הגדול לזכות לתורה.

הקשר בין התוכחות לחג מתן תורה:

ובזה יובן היטב מה עניין תקנת חז"ל לקרא התוכחות של פרשת בחוקתי לפני מתן תורה, היות שהתוכחות של פרשת בחוקתי הם קשורים לעמל התורה, וכאשר דרשו חז"ל אם בחוקתי תלכו ואת מצותי תשמרו הרי קיום מצות אמור הא מה אני מקיים אם בחוקתי שתהיו עמלים בתורה ואז זוכים לכל הברכות, ואם ח"ו אם בחוקתי תמאסו וכו' נדרש להיפך שאם לא תהיו עמלים בתורה באין כל הקללות, מבואר כי כל התוכחה מכוונת בעיקר על עמל התורה, ומה נאה ויאה שיקראו תוכחות אלו לפני העצרת שהוא חג מתן תורה והוא יום הדין שבו נקבעת השגת חכמתו של האדם לאותה שנה.

דברי הגר"ח פ בסגולת ימי העומר:

וכתב הגר"ח פלג"ח בספרו מועד לכל חי סימן ד (מה) האיש הירא וחרד ראוי להיות זהיר וזרזו לעמוד לשרת בשם ה' בימים האלה שלאחר הפסח יתר על כל הימים, בקדושה ובטהרה וביראת ה' כל היום ולא יפנה ימין ושמאל, וירא ויפחד ממדת הדין המתוחה שלא יכזה בגחלתה ח"ו, ואמרו הקדמונים כי הימים האלה המה לאות ולמופת לכל השנה כולה, כי אם ירבה בהם בתורה ובמצות כן יהיה מראשית השנה ועד אחרית השנה, וכן בהפכו ח"ו, הרב חמ"י פרק שני מספירת העומר, ועיין נמי מה שכתבתי לקמן בסוף תשרי שם בסיעתא דשמיא:

הנהגת גדולי ישראל בהתקרב שבועות:

ומסופר כי הגר"י מפלנט היה נראה עצוב ומתוח לפני חג השבועות וכאשר נשאל לפרש הדבר הסביר כיון שמתקרב יום הדין של עולם התורה. וכן מסופר על הרב ש"ך זצ"ל שגם אצלו היו רואים מתח גדול לפני חג השבועות והסביר שכך שמע מהגר"י

עיר התורה שקרובה אליך

מרדכי מלכא
רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו
יו"ר ועדת סת"ם העולמית
הרבנות הראשית לישראל

לשכת הרבנות הראשית אלעד. ראש העין. הרצליה

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

מיעוט שינה החזו"א:

ומסופר על החזו"א שהיה לומד בהתמדה גדולה עד כלות הכוחות, והנה פעם אחת לאחר גמר לימודו הלך לחדרו בכדי לישון אולם פתאום שמעו בני הבית חבטה, נכנסו וראו כי החזו"א נפל על הריצפה ואין לו כוח לקום, ומיד כמובן שהקימו אותו, והוא התנצל על טרחתם ואמר כי הפעם טעה בשיקול הדעת, כיון שתמיד הוא יושב ולומד עד כלות הכוחות ומשייר לו כוח רק בכדי להגיע למיטה לישון, אולם הפעם עבר את הגבול וטעה בהשערתו כך שלא נשאר לו כוח להגיע למיטתו.

מוסר השכל:

עלה בידנו להחכים מדבר הפרשה ומאמרי חז"ל עד כמה הייב כל אדם לנצל את יום הגדול של חג השבועות כי הוא יום מתן תורה וסוד חכמתו של האדם תלוי ביום זה, וכן יש להתכונן היטב למשמר בליל חג השבועות בכדי לזכות לכל השפע של חכמת התורה כי היא תורת חיים וזוכה בה לדברים הרבה כמאמר התנא הקדוש בפרק קנייני התורה.

הקדושה היו ללא גבול בכל אותם מ"ח דרכים שבהם התורה נקנית כפי שמנו חז"ל בפרק שישי ממסכת אבות עמל והשקיע כוחות בלתי נדלים בפרט באותו קנין של "מיעוט שינה" שמנו חז"ל שם בו הרבה מאד מאד לא נתן שינה לעיניו ומנוחה לעפעפיו שנתו שנת עראי מדודה בדיוק לצורך ההכרחי שינה רופפת כשנת הסום הישן בעמידה אך מה לעשות לפעמים שר השינה מגביר כוחו ובהחלטיות מטיל את כל כובד משקלו על שמורות העיניים העייפות המחזיקות עצמן פתוחות בקושי רב ומכריען לכאורה אונם מאין כמוהו ורחמנא פטריה אך אין הדברים אמורים כלפי ר' דוד להיטותו ללימוד התורה הפעילה כוחות נעלמים ורעיונות שונים לחיזוק העפעפים עלו כמוהו אחד מהם בתוך הקיר הסמוך למקום כסא מושבו נעץ וזו ברזל ראשו עקום כלפי מעלה כמין אונקלי חסון חזק ועמוק תחב אותו לבלתי יזוז אליו קשר בקשר של קיימא את שערות זקנו או פאותיו והיה אם כשלו שמורות עיניו במשמרתן ונעצמו נפל ראשו על חזהו ואותו וזו משך אליו את שערות זקנו או פאותיו ובעבותות אהבה השיב את ר' דוד לתלמודו.

בברכת שבת שלום ומבורך וחג שמח
הצב"י מרדכי מלכא ס"ט

